

MISKOLCI EGYETEM

**MŰSZAKI FÖLD- ÉS
KÖRNYEZETTUDOMÁNYI
KAR**

FELSZÍNALAKTAN 2.

FÖLDRAJZ ALAPSZAK
(NAPPALI MUNKAREND)

2024/25 II. FÉLÉV

TANTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓS DOSSZIÉ

MISKOLCI EGYETEM
MŰSZAKI FÖLD- ÉS KÖRNYEZETTUDOMÁNYI KAR
FÖLDRAJZ-GEOINFORMATIKA INTÉZET

TARTALOMJEGYZÉK

1. Tantárgyleírás
2. Részletes tematika
3. Minta zárthelyi dolgozat
4. Vizsgakérdések
5. Egyéb követelmények

1. TANTÁRGYLEÍRÁS

Tantárgy neve: Felszínalaktan 2. Tárgyfelelős: Dr. Hevesi Attila, professzor emeritus	Tantárgy kódja: MFKFT6201 Tárgyfelelős tanszék/intézet: Földrajz-Geoinformatika Intézet Tantárgyelem: kötelező
Javasolt félév: 2.	Előfeltételek: Felszínalaktan 1.
Óraszám/hét (ea+gyak): 2+2	Számonkérés módja (a/gy/v): vizsga
Kreditpont: 4	Tagozat: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: Megismertetni a földfelszín formakincsének létrehozó erőit, a felszínformák kialakulásának törvényszerűségeit, jellegzetes alakjukat, egymással való kapcsolataikat. Bebizonyítani, hogy a felszínalaktan az egész földrajztudomány legcsudálatosabb része.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> Ismeri az általános földrajzi diszciplínák alapvető összefüggéseit természet-, társadalom-, valamint részben regionális földrajzi területen. Ismeri a földrajzi gondolkodás alapvető jellegzetességeit, a geográfiai elemzés követelményeit. Ismeri a földrajzi szakterülettel kapcsolatos természeti folyamatok, természeti erőforrások, élő és élettelen rendszerek alapvető működési elveit. Ismeri a természeti és az ezekkel összefüggésben lévő antropogén folyamatok törvényszerűségeit. <i>képesség:</i> Képes a természeti folyamatok, természeti erőforrások, élő és élettelen rendszerek szakterületéhez tartozó alapvető gyakorlati problémáinak megoldására. Képes logikus földrajzi állítások megfogalmazására, azok feltételeinek és az azokból levonható következtetések pontos megadásával. Képes a természeti és az ezekkel összefüggésben lévő antropogén folyamatokkal kapcsolatos törvényszerűségek felismerésére, alkalmazására. Képes a természetföldrajzi módszerek ismeretben terepi és laboratóriumi vizsgálatok elvégzésére. Képes a földrajzi problémák felismerésére, megfogalmazására. Képes geográfiai elemzéseket végezni. <i>attitűd:</i> Törekszik a földrajztudományi elméletek, paradigmák, elvek minél teljesebb megismerésére. Földrajzi terepi és laboratóriumi tevékenysége során környezettudatosan jár el, elkötelezett a fenntartható fejlődés iránt. Nyitott a szakmai eszmecserére, a szakmai együttműködésre, törekszik arra, hogy feladatainak megoldása a munkatársak véleményének megismerésével, lehetőség szerint együttműködésben történjen. <i>autonómia és felelősség:</i> Alapvető elméleti és alkalmazott földrajzi és releváns környezettudományi szakmai kérdésekben önállóan, források felhasználásával hoz döntéseket. Tisztában van a földrajzi tudományos kijelentések értékével, azok alkalmazhatóságával, korlátaival.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szállítóközeg nélküli lejtős tömegmozgások. Fogalmak és osztályozások. A száraz, ill. szállítóközeg nélküli lejtős tömegmozgások fajtái. Hógörgetegek (lavinák) és fajtáik. 2. Szállítóközeg nélküli lejtős tömegmozgások az állandóan fagyott földek fölött. 3. A szél felszínformáló tevékenysége. 4. Az „álló”vizek mozgásainak (hullámozgás, tengerjárás, áramlások) felszínalakító hatása I. 5. Az „álló”vizek mozgásainak (hullámozgás, tengerjárás, áramlások) felszínalakító hatása II. 6. Vízfolyások felszínalakító tevékenysége I. Az ún. szakaszjelleg és korszerű értelmezése. 7. Vízfolyások felszínalakító tevékenysége II. Völgyfajták, hordalékkúpok, ártér, hullámtér, folyószabályozás. 8. Vízfolyások felszínalakító tevékenysége III. Párkánysík (terasz) képződés. Árvizek. 9. A jég felszínalakító tevékenysége I. Az eljegesedések közvetlen okai. Jégárok és hatásuk. 10. A jég felszínalakító tevékenysége II. Jégtakarók, olvadékvíz-síkságok, ún. 	

ősfolyamvölgyek.

11. A karsztosodás fogalma, alapfolyamatai, karsztfajták.

12. Felszíni és felszín alatti karsztformák.

13. Éghajlati felszínalakítók.

14. Az ember felszínalakító hatása.

Oktatási módszerek:

Előadás szemléltetéssel. Ábrák, képek, mozgóképek elemzése egyéni és csoportos hallgatói munkaformában.

Számonkérés módja:

A gyakorlatokon való részvétel kötelező, az azokon való aktivitás 20%-ban beleszámít a vizsgajegybe.

Értékelés:

100–85%: jeles; 75–84%: jó; 63–74%: közepes; 50–62%: elégséges; 0–50%: elégtelen.

Kötelező irodalom:

Borsy Z. (szerk.) 1993: Általános természetföldrajz: Fejezetek az általános természetföldrajz köréből. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 832 p.

Gábris Gy. (szerk.) 2013: Általános természetföldrajz II. ELTE Eötvös Kiadó, 484 p.

List of Landforms on Earth. Types of Landforms and Definitions.

<http://worldlandforms.com/landforms/list-of-all-landforms/>

Lóczy D. – Veress M. 2005: Geomorfológia I: Földfelszíni folyamatok és formák. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 335 p.

Lóczy D. (szerk.) 2008: Geomorfológia II: Földfelszíni folyamatok és formák. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 440 p.

Szabó J. 2013: Általános természetföldrajz I. ELTE Eötvös Kiadó, 414 p.

Ajánlott irodalom:

Cholnoky J. évsz. nélkül: A földfelszín formáinak ismerete. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi nyomda.

Bulla B. 1954: Általános természeti földrajz II. köt.: A szilárd kéreg általános természeti földrajza a földfelszín formáinak ismerete (geomorfológia). Tankönyvkiadó, Budapest, 549 p.

Butzer, K. W. 1986: A földfelszín formakincse. Gondolat kiadó, Budapest, 520 p.

Gábris Gy. 2007: Földfelszín és éghajlat: A felszínalakítók összességének. ELTE Eötvös Kiadó, 225 p.

Gouide, A.S. 2004: Encyclopedia of Geomorphology Vol. 1-2. Routledge. 1156 p.

Hevesi A. 1997: Természetföldrajzi kislexikon. PannonKlett Kiadó, Budapest; 2002: Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 194 p.

Huggett, R.J. 2007: Fundamentals of Geomorphology (2nd ed.). Routledge. 458 p.

2. RÉSZLETES TEMATIKA

Időpont	Előadás
02. 12.	Szállítóközeg nélküli lejtős tömegmozgások. Fogalmak és osztályozások. A száraz, ill. szállítóközeg nélküli lejtős tömegmozgások fajtái. Hőgörgetegek (lavinák) és fajtáik.
02. 19.	A szél felszínformáló tevékenysége.
02. 26.	Az „álló”vizek mozgásainak (hullámzás, tengerjárás, áramlások) felszínalakító hatása I.
03. 05.	Az „álló”vizek mozgásainak (hullámzás, tengerjárás, áramlások) felszínalakító hatása II.
03. 12.	Vízfolyások felszínalakító tevékenysége I. Az ún. szakaszjelleg és korszerű értelmezése.
03. 19.	Vízfolyások felszínalakító tevékenysége II. Völgyfajták, hordalékkúpok, ártér, hullámtér, folyószabályozás.
03. 26.	Vízfolyások felszínalakító tevékenysége III. Párkánysík (terasz) képződés. Árvizek.
04. 02.	A jég felszínalakító tevékenysége I. Az eljegesedések közvetlen okai. Jégárak és hatásuk.
04. 09.	Oktatási szünet.
04. 16.	A jég felszínalakító tevékenysége II. Jégtakarók, olvadékvíz-síkságok, ún. ösfolyamvölgyek.
04. 23.	Oktatási szünet.
04. 30.	Oktatási szünet.
05. 07.	A karsztosodás fogalma, alapfolyamatai, karsztfajták. Felszíni és felszín alatti karsztformák.
05. 14.	Éghajlati felszínalakítók
05. 21.	Az ember felszínalakító hatása.

Időpont	Gyakorlat
02. 11.	Szállítóközeg nélküli lejtős tömegmozgások formakincsének ismerete (tematikus térképek, ábrák, képek elemzése).
02. 18.	A szél felszínformáló tevékenysége révén létrejött formakincs ismerete (tematikus térképek, ábrák, képek elemzése).
02. 25.	A szél felszínformáló tevékenysége révén létrejött formakincs ismerete (tematikus térképek, ábrák, képek elemzése).
03. 04.	Állóvizekhez kapcsolódó felszínformák ismerete (tematikus térképek, ábrák, képek elemzése).
03. 11.	Állóvizekhez kapcsolódó felszínformák ismerete (tematikus térképek, ábrák, képek elemzése).
03. 18.	Zárthelyi dolgozat.
03. 25.	Eróziós felszínformák ismerete (tematikus térképek, ábrák, képek elemzése).
04. 01.	Eróziós felszínformák ismerete (tematikus térképek, ábrák, képek elemzése).
04. 08.	A glaciális formakincs ismerete (tematikus térképek, ábrák, képek elemzése).
04. 15.	Karsztformakincs ismerete (tematikus térképek, ábrák, képek elemzése).
04. 22.	Oktatási szünet.
04. 29.	Oktatási szünet.
05. 06.	Antropogén felszínformák ismerete (tematikus térképek, ábrák, képek elemzése).
05. 13.	Zárthelyi dolgozat.
05. 20.	Zárthelyi dolgozat pótlása.

4. VIZSGAKÉRDÉSEK

A szállítóközeg nélküli lejtős tömegmozgások okai és fajtái.

A szél felszínalakító hatása. Lössképződés.

Az állóvizek hullámozásának okai és a hullámozás felszínalakítása.

A folyóvizek felszínformáló tevékenysége. Az ún. „szakaszjelleg” korszerű értelmezése.

Párkánysík(terasz)-képződés.

A jégkor, jégkorszak és jégkorszakköz fogalma. A jég felszínalakító tevékenysége.

A kőzetalakzattan fogalma, tárgya és „formakincse”.

A karsztosodás fogalma, folyamatának értelmezése. Karsztformák.

5. EGYÉB KÖVETELMÉNYEK

Nincsenek egyéb követelmények.